

Rondetafelgesprek ‘de rol van kernenergie in het energiesysteem van de toekomst’

Tweede Kamer, 2 december 2020

In dit *position paper* vind u vijf stellingen ter voorbereiding van het rondetafelgesprek over de vraag welke rol kernenergie kan spelen in het toekomstige Nederlands energiesysteem.

Daniël Meijers vertegenwoordigt Stichting Laka, het documentatie- en onderzoekscentrum kernenergie. Laka documenteert, analyseert en becommentarieert al veertig jaar de ontwikkeling van kernenergie in Nederland.

Stelling 1: Kernenergie is achterhaald

In Duitsland wordt in 2022 de laatste kerncentrale gesloten. Drie jaar later gaat ook in de laatste Belgische kerncentrale het licht uit. Toezichthouder ANVS werkt nauw samen met het Duitse *Gesellschaft für Anlagen- und Reaktorsicherheit* voor technische expertise, en niet alleen om dat kerncentrale Borssele van Duitse makelij is¹. Met haar bescheiden nucleaire sector² is Nederland te klein om zelfstandig veilig en voordelig een kerncentrale te bouwen. Finland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk hebben de gok wel gewaagd en vinden zichzelf nu in een *lock-in*: Nieuwe kerncentrales kosten steeds meer geld en ondervinden steeds opnieuw tegenslagen, maar na de bouwstart van een miljardencentrale is er geen weg terug. In Zeeland heeft men ook ervaring met nucleaire *lock-ins*: Borssele is al jaren een blok aan het been voor de regionale overheden, alleen vanwege een ontoereikend sloopfonds nog jaren te duur om te sluiten.

Stelling 2: Kernenergie is niet duurzaam

De afgelopen zeventig jaar hebben wij ruimschoots geprofiteerd van het gemak van het gebruik van fossiele brandstoffen. Sinds een jaar of dertig weten we dat dit ontwrichtende klimaatverandering veroorzaakt waarvan we de komende zeventig jaar de gevolgen van zullen ondervinden.

Hoog radioactief kernafval moet voor 240 000 jaar uit de biosfeer worden gehouden. Sinds de eerste kerncentrales in de jaren zestig is gezegd dat er snel een oplossing zal komen voor het kernafvalprobleem, maar anno 2020 is die er nog niet. In Nederland is besluitvorming rondom eindberging van kernafval zelfs vooruitgeschoven tot het jaar 2130.

Met kernenergie haalt Nederland niet zonder meer haar Parijs-doel. Maar los daarvan is de suggestie om klimaatverandering, een probleem wat we zelf hebben veroorzaakt en waar we ook zelf de gevolgen van ondervinden, in te wisselen voor nucleaire vervuiling, een probleem op het bordje van de vele honderden generaties na ons, in strijd met de beginselen van duurzame ontwikkeling³.

Stelling 3: Zelfs met staatssteun is kernenergie onrendabel

In Nederland wordt kernafval tegen betaling in eigendom overgenomen door de COVRA, een staatsbedrijf. Het is nog niet besloten hoe COVRA dit kernafval definitief zal bergen. Met het eigendom neemt de overheid, in strijd met het beginsel *de vervuiler betaalt*, ook het financiële risico

¹ [ANVS bereidt zich voor op vergunningaanvraag PALLAS](#), ANVS, november 2019

² Nucleair Nederland: 1500 FTE in 2016 ([Technopolis](#), 2016). Duurzame energie: 74.000 FTE in 2020 ([ECN](#), 2016)

³ [De Verklaring van Rio de Janeiro inzake milieu en ontwikkeling](#), 1992, beginsel 3

voor eindberging van kernafval op zich⁴. Desondanks lijden in 2019 de eigenaars van kerncentrale Borssele verlies aan de kerncentrale. De ontmanteling van kerncentrale Dodewaard, gesloten in 1997, is financieel niet gedekt door de eigenaars. Ook daar verwacht de overheid te moeten bijspringen, een kostenpost van €200 miljoen⁵. Producenten van hernieuwbare energie nemen (uiteraard) wel alle kosten van hun afval op zich. Het is ronduit ongeloofwaardig dat na 2030, als 70 procent van de elektriciteit met hernieuwbare energie wordt opgewekt, een nieuw te bouwen kerncentrale rendabeler kan worden uitgebaat dan een afgeschreven kerncentrale van ondertussen 47 jaar oud.

Stelling 4: Kernenergie is onverzekerbaar

Omdat elke kerncentrale het risico loopt te worden gesloten nadat ergens ter wereld een kernramp plaatsvindt, zijn ze onverzekerbaar gebleken. Dit zit zo: De kans op een kernramp is klein maar de mogelijke schade is astronomisch – de schattingen voor de kosten van de ramp in Fukushima zijn opgelopen tot €800 miljard⁶. Voor elke andere sector geldt dat een kleine kans op een grote schadepost verzekerbaar is omdat, na een zeldzaam ongeluk, een sector weer een lange periode schadevrij is, en verzekeraars hun schade-uitkering kunnen terugverdienen. Na iedere kernramp krijgt het draagvlak voor kernenergie echter wereldwijd een grote knauw – zie de gestaakte Nederlandse kernenergie-uitbouw na Tsjernobyl en de Duitse *Atomausstieg* na Fukushima. Hierdoor kunnen commerciële herverzekeraars zoals SwissRe er niet van uit gaan dat het na de volgende kernramp weer *business as usual* zal worden en ze hun schade-uitkering zullen terugverdienen. In het kader van de vraag hoe dit speelt na 2030, bijvoorbeeld met *Small Modular Reactors*, geldt dit risico des te meer: Er zullen namelijk veel meer SMRs dan ‘traditionele’ kerncentrales moeten worden geïnstalleerd om dezelfde hoeveelheid stroom op te wekken. Met meer installaties neemt ook de kans op een ongeluk toe. En hoe zal Nederland op het gebied van duurzaamheid en CO₂-uitstoot presteren, als we, nadat we flink hebben ingezet op kernenergie, na een kernramp alsnog tot de conclusie komt dat kernenergie toch echt onacceptabel is? Japan week in 2011 uit naar kolen- en oliecentrales.

Stelling 5: Kernenergie is te laat

We verdoen onze tijd door het telkens opnieuw te hebben over kernenergie. Als er nu een betrouwbare financier zou zijn, dan is een nieuwe kerncentrale pas eind jaren ‘30 operationeel, terwijl er juist nu nog grote stappen nodig zijn om de doelen uit het klimaatakkoord te halen. Voor 2030 is dat doel een reductie van 49 procent van de CO₂-uitstoot, en 70 procent aan duurzame elektriciteitsopwekking. Ed Nijpels, voorzitter van het Voortgangsoverleg, riep de Tweede Kamer recent op om na de komende verkiezingen klimaatmaatregelen niet controversieel te verklaren omdat die 49 procent dan buiten bereik zal raken⁷.

4 [Eindrapport hoogambtelijke werkgroep nucleair landschap](#), HAW, juli 2017

5 [Terug bij af: wie gaat ontmanteling Dodewaard betalen?](#), Laka, september 2018

6 [Fukushima's Final Costs Will Approach A Trillion Dollars Just For Nuclear Disaster](#), CleanTechnica, april 2019

7 [Nijpels: kabinetswissel dreigt klimaatakkoord onherstelbaar te vertragen](#), NRC, november 2020